

FRAMTIDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2001 rd

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens vitbok om styrelseformerna i EU

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 12 oktober 2001 statsrådets utredning med anledning av kommissionens vitbok om styrelseformerna i EU (E 86/2001 rd) till framtidsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- understatssekreterare Antti Peltomäki, statsrådets kansli
- projektledare Peter Ekholm, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Kommissionen gav den 25 juli 2001 en vitbok om styrelseformerna i EU. Projektet för översyn av styrelseformerna har gått under arbetsnamnet "Fördjupad demokrati i Europeiska unionen" och är en av Prodikommissionens fyra strategiska prioriteringar. Vitboken ser på hur unionen använder den makt den fått av folket och hur de politiska processerna i sammanhanget kunde ses över för att göra olika politikområden mera konsekventa och demokratiska.

Kommissionens främsta ambition är att tillnärma unionen och medborgarna. Vad medborgarna väntar sig av det europeiska samarbetet är å ena sidan lösningar på stora samhällsproblem men å andra sidan visar de ett allt större misstroende mot unionens institutioner och politik.

Kommissionen menar att den politiska utvecklingen under de senaste åren har visat på att unionen har två viktiga frågor att ta itu med: för det första finns det ett behov av att snabbt anpassa styrelseformerna inom ramen för gällande

fördrag, för det andra krävs det en bredare debatt om Europas framtid inför nästa regeringskonferens. Vitboken bör ses som ett bidrag från kommissionen till debatten om unionens framtid. Kommissionen har meddelat att den inom den närmaste framtiden lägger fram mera ingående synpunkter på framtidsdebatten och målen inför toppmötet i Laeken och att den dessutom kommer med konkreta förslag till fördragsändringar till regeringskonferensen 2004.

Regeringen har formulerat Finlands preliminära ståndpunkter till vitboken i EU-ministerutskottet den 5 oktober 2001 och lämnat en redogörelse om Europas framtid till riksdagen den 6 november 2001.

Vitbokens betydelse

Vitboken presenterar fem principer som skall känneteckna goda styrelseformer i EU: öppenhet, delaktighet, tydlig ansvarsfördelning, effektivitet och konsekvens. Principerna är värda att

stödjas och det är mycket viktigt för unionens framtid att de omsätts i praktiken. Men man kan fråga sig om åtgärderna kan hjälpa unionen att nå detta mål? Trots att det är viktigt t.ex. att ge medborgarna bättre verktyg och vägar att delta är det absolut väsentligt att få dem att intressera och engagera sig för unionen.

I vitboken tar kommissionen upp dels en vidgad delaktighet för medborgarna och det civila samhället, dels EU:s ökade och nödvändiga satsningar på det globala planet. Båda strategierna är viktiga för EU:s framtid, men man kan fråga sig om de går att genomföra med nuvarande resurser.

Vitboken kan i första hand avses syfta till att förstärka gemenskapsmetoden. Denna strategi lyfter fram kommissionen men den kan inte bedömas utan att man väger in behovet av en översyn av samtliga EU-institutioners uppgifter och relationer, vilket i sin tur bör ha som mål att ge de ovan nämnda fem principerna ett klart genomslag i lagstiftningen och dess kvalitet.

Vidgad delaktighet och ökad insyn

Kommissionen lägger fram en rad verktyg som skall bidra till vidgad delaktighet och ökad insyn. Viktigast bland dem är uppdaterad information via Internet, involvering av regionala och lokala myndigheter på ett tidigt stadium i beslutsprocessen, utveckling av samrådsförfarandet, arbete med europeiska nätverk och bättre utnyttjande av vetenskaplig expertis.

Utskottet påpekar att vitboken är alltför återhållsam när det gäller de möjligheter som informations- och kommunikationstekniken erbjuder. I september arrangerade framtidsutskottet i samråd med EPRI (European Parliaments Research Initiative) och Estlands Riigikogu en konferens om användningen av informations- och kommunikationsteknik som över 60 ledamöter från 24 nationella parlament deltog i.

Utskottet tar här fram de punkter i ställningstagandet från konferensen som har direkt relevans för förslagen i vitboken: Ledamöterna fäste sig vid det låga deltagandet i den politiska debatten, beslutsprocessen och valen. Ledamöter-

na var ense om att informations- och kommunikationstekniken utgör ett nyttigt verktyg för att involvera medborgarna i det politiska beslutsfattandet, öka deras intresse för politik och förstärka den representativa demokratin. Det är helt väsentligt med lättare tillgång för alla till Internet. Men kommissionens förslag om styrelsereformerna tar inte tillräcklig hänsyn till de oändliga möjligheter som informationstekniken erbjuder för att bättre samordna olika institutioner och myndigheter och förvaltningen i Europa med andra organisationer. Informationssamhället har verktyg som kan ge bättre kvalitet i beslutsfattandet och i grunden förändra medborgarnas syn på makten och förvaltningen i Europa i framtiden. Konferensdeltagarna rekommenderar starkt att dessa möjligheter uppmärksammas bättre.

Ledamöterna föreslår att Europeiska kommissionen uppmanar de nationella parlamenten i alla länder i Europa att bidra till uppbyggnaden av en databank över de informations- och kommunikationstekniska instrument som är tillgängliga för parlamentariker och medborgare. Databanken skall omfatta maskiner, programvara och om möjligt också strategier för att underhålla och modernisera dem.

Justerade prioriteringar för politikområden och institutioner

EU har kommit långt i att genomföra sådana politiska projekt som varit dominerande under de senaste åren: införa euron och utvidga unionen. Nu är det dags att föra en bred debatt om vart unionen är på väg, vilka mål den har och hur medborgarna skall få en klar uppfattning om de politiska projekt som ligger bakom unionen.

På grund av detta finns det anledning att — precis som vitboken gör — fästa avseende vid prioriteringarna i unionens politik och dess politiska strategier. Verksamheten skall vara väl planerad, långsiktig och konsekvent. Unionens institutioner skall under intensivt samråd fortsatt bedöma långsiktiga utvecklingslinjer, framtida utmaningar och politiska prioriteringar.

Det är viktigt att unionen utifrån en klar måluppställning lägger upp arbetsplaner för fle-

ra år framåt. Europeiska rådet bör spela en central roll i att dra upp de strategiska riktlinjerna och ange prioriteringarna. Rådets roll som instrument för den politiska styrningen bör överlag förstärkas kraftfullt.

Utlåtande

Framtidsutskottet anför värdsamt som sitt utlåtande

att stora utskottet bör beakta det ovan sagda.

Helsingfors den 14 november 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Tiuri /saml
vordf. Kalevi Olin /sd
medl. Jouni Backman /sd
Christina Gestrin /sv
Leea Hiltunen /kd
Reijo Kallio /sd
Kyösti Karjula /cent
Jyrki Katainen /saml

Markku Markkula /saml
Rauha-Maria Mertjärvi /gröna
Jukka Mikkola /sd
Petri Neittaanmäki /cent
Juha Rehula /cent (delvis)
Esko-Juhani Tennilä /vänst
Pekka Vilkuna /cent.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Paavo Löppönen.